

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2:50 „
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
dvakrat 12 „
trikrat 10 „
za nadaljna uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prvo poletje je minilo. S težavami in žrtvami smo vzdrževali svoj list. Prosimo nujno vse cenjene naročnike in naročnice, ki še niso poravnali naročnine za tekoče, oziroma še za preteklo leto, naj store to čimprej, ker moramo poštno in tiskarske stroške redno plačevati. Mnogo naročnikov, ki so v vojni, ni plačalo lani in letos nič, nekateri so odpovedali zaradi draginje. **Ako ostali ne ustrežejo nujni in opravičeni naši prošnji, smo primorani, da izdajo lista za nedoločen čas s to ali s prihodnjo številko ustavimo. Biti ali ne biti — to je sedaj odvisno od požrtvovalnosti in zvestobe naše stanovske zavednosti! — V pozitivnem primeru izide prihodnja številka našega lista dne 20. avgusta 1915.**

Današnji številki smo priložili poloznice vsem p. n. naročnikom, ki so poravnali polletno naročnino, in onim, ki jo sploh še niso plačali.

V šolskih počitnicah.

Veliko je bilo že čitati o delovanju in požrtvovalnosti učiteljstva v prid »Rdečemu križu«. Prav lepo vsoto denarja je učiteljstvo prispevalo deloma iz svojih lastnih skromnih dohodkov, deloma nabranih pri domoljubnih ljudeh. Učiteljice so se izkazale s pletenjem raznih potrebščin za naše vrle vojake. Ponosno lahko zre učiteljstvo na svoje delovanje. Zato pa le naprej pogumno in neumorno vsak na svoj način pomagajmo domovini!

Tudi v letošnjih velikih šolskih počitnicah ne počivajmo popolnoma. Izprememba dela je tudi razvedrilo. Posebno učiteljice, poprimite se iznova pletenja ali šivanja za vojake. Druge, kjer je prilika zato, pomagajte pri postrežbi ranjencev. S tem bode te olajšale nekoliko delo onim požrtvovalnim damam, ki se že od začetka vojne trudijo po bolnišnicah.

LISTEK

Vilko Mazi:

Glas iz domovine.

Čul sem ljudi, ki so klicali dom, sede svoje, ki so jim nepokojne duše romale sleherno uro do rodne zemlje. Nešteto pisem sem čital, nebroj knjig: povsod nebrzdano koprnjenje po kraju, kjer je tekla zibelka, kjer je pela mati sladke uspavanke, koder je šlamladost vsa ovenčana in neskrbna. In bil sem sam med tisto množico nepokojnih in sem pošiljal dušo tja v svojo Belo Krajino, tja k Lahinji, ki tako ljubko objema Črnomelj, tja v Vojno vas, kjer počivajo vsi moji: mati, oče, sestra, bratje; tja na Majer, ki je bil dom vsem tistim uram mojega detinstva, kolikor jih morem šteti srečnih in blaženih...

Ali če se zdaj domislim teh starih koprnenj, klicanj in vzdihov, svojih tujih, se mi zde vsi tako majhni in nebogljani, da bi brez truda našel tisto besedo, ki bi jih dopovedala: klic otroka, ki se mu je skrila mati za vogalom.

Po bolnišnicah je gotovo razen strokovne postrežbe tudi mnogo drugega dela. Šivanje, krpanje perila, likanje, postiljanje razume vsaka kolikortoliko praktična ženska, četudi nima kot učiteljica posla z gospodinjstvom. V tem bi gotovo učiteljice med počitnicami rade pomagale.

Ker imamo sedaj bojno polje takorekoč v neposredni bližini, bo gotovo naval ranjencev v naših krajih večji, kakor s prejšnjih oddaljenejših bojišč. Zato pa postavimo vse svoje moči na razpolago ljubljani domovini! Pomagajmo vsak po svoji moči, kjer je treba! Poprimimo se vsakega, tudi najnavadnejšega dela! Vsako delo je častno, ako služi domovini!

Učiteljica.

Vojna.

JUNAKOV GROB.

ALOJZIJ KOPRIVEC.

Padel je junaške smrti na severnem bojišču tovariš Alojzij Koprivec, nadučitelj iz Selc. Bil je vso dobo svojega učiteljevanja naš naročnik. — Rojen je bil leta 1883. v Preski, učiteljišče je dovršil leta 1906., definitivno je bil nameščen l. 1909. — Bil je vrl, odkritostren tovariš, požrtvovalen učitelj in izvrsten čebelar. — Mladino in ljudstvo je vnmel za vse dobro in lepo; sam je najbolje in najlepše, kar je imel — svoje krepko, moško življenje — daroval cesarju in domovini!

Bodi učitelju-junaku zvesto ohranjen najbližji spomin!

ŠTEFAN KACIAN.

Kot prva žrtev vojne z Italijo je padel dn 25. maja na koroški meji enoletni prostovoljec Š t e f a n K a c i a n, učitelj v

In sem videl obraze, ki so bili ozarjeni od glasú iz domovine. Sam sem bil dostikrat med njimi in sem mislil, da srečnejših trenutkov ne bo nikoli več. Zdaj spoznavam, kako smo bili vsi skupaj razvajeni, kako skromna je bila vsa tista naša sreča.

Kaj vse sem doživel zdaj! Lopate in krampi so izrebli globoke jarke, naša nova bivališča. Na levo in desno rov, podolgem in počez rov: pravo krtovo življenje. Obraz, roke in obleka — vse od prsti, od blata. Ponoči nemo prehajanje od jarka do jarka, od rova do rova, kakor prikazni, ki jih je zbudila noč. Pogled vedno uprt po neskončni planjavi, kjer tu — tam hušne iz sovražnega jarka droban ogenj — dva, trije zapored, čela vrsta hkrati, in v tem trenutku že zbrilga rezek žvižg nad glavo. Tam čisto na horizontu se zabliška v velikem polkrogu. Nehote se sklonijo hrbtišča, zakaj čez nekaj sekund mora že pribrenčati strašna kepa jekla z nedopovedano ljutošfjo. Gorje, kamor se zarije s svojo divjo detonacijo! Ali padé spređaj, ali zadaj, morda levo, ali desno, morda si baš reže pot do mene? — Teseen trenutek — pa je že mimo: tam za mano je briznila zemlja visoko v mesečino. Glava se dvigne, zopet blisk tam v dalji, dva, trije... Kako tuli po zraku; smrt se vozi pod zvezdami. S kakšnim cinizmom se vozi!

Gorjah pri Beljaku. — Odšel je bil v vojake šele 15. januarja. — Nenadna smrt je dohitela mladega učitelja na patrolji.

Bodi mu ohranjen časten spomin!

KAREL HLEBEC.

Tovariš Ivan Mahnič, nadučitelj v Smastu-Tolminu, nam piše iz ruskega ujetništva z dne 4. aprila: »Sporočam, da je v tukajšnji bolnišnici (Kijev-Lavra) umrl na jetiki tovariš Karel Hlebec, nadučitelj na Velikem Ubeljskem pri Postojni... V tej bolnici se nahajam kot sanitarni ujetnik nad mesec dni. Godi se mi dobro.« — Mi smo to poročilo prejeli dne 4. julija, torej ravno po treh mesecih. — Pokojnega tovariša Hlebca, ki je bil rojen leta 1882 v Sevnici, je dohitela običajna učiteljska bolezen v neizmerni dalji od ljubljene domovine. Ta bolezen ne prizanaša nikomur in nikjer, kdor je zapisan žalostni zgodnji smrti!

Bodi ljubemu, zvestemu tovarišu najlepší spomin!

VALENTIN TERČON.

Na italijanskem bojišču je padel junaške smrti tovariš Valentin Terčon, učitelj-voditelj v Volčji dragi, rojen v Mavhinjah na Krasu leta 1889. Maturiral je leta 1908, definitivno je bil nameščen l. 1912. — Sovražnikova krogla ga smrtno zadela v glavo. — Celih 10 mesecév se je boril na srbskem bojišču in bil tudi tam odlikovan s svetinjo izredne hrabrosti proti sovražniku. Pokojnik je bil splošno priljubljen zaradi svojih dobrih lastnosti in narodne ter stanovske zavednosti. Gotovo ostane njegovo plemenito delovanje v spominu vsem onim, ki so ga poznali. Užaloščeni soprogi in komaj nekaj mesecev stari hčerki ter njegovim staršem naše najskrenejše sožalje. Ti pa, dragi Tine,

— Če se te to uro izogne, ali te ne doseže morda prihodnjô, morda jutri?

Nehote plané v dušo misel na dom. Ko bi se ji še tako skrival, ne uideš ji. Mimo tebe blisne slika vsega tistega najdražjega, kar si pušil tam daleč za sabo. Zavesi se in ugasne, vse v enem trenutku. Kako hitro se pogovarja duša z domom! Nikdar prej se ni pogovarjala tako. Mudi se ji — vsak pogovor je lahko poslednji... Pogovor? — Saj so to pravzaprav samo vpraševanja, ki jim sam odgovarjaš po razpoloženju. Nazadnje se prepričaš, da si vendar odtrgan oddoma, da so vsi ti pogovori duše le sanje, in takrat se te poloti koprnenje po živem glasu iz domovine s tako neodoljivo silo, da bi šel in bi gore razmaknil, da bi se ti pokazal živ dom... Saj ni besed! Tisto koprnenje, ki si ga kdaj imenoval veliko, neizmerno, je bilo komaj koprnenje, pohlevna želja.

Samo pisana beseda je, ki te more zdaj resnično zvezati z domom. Naj bo tudi skopo število teh besed, nedopovedano blaženstvo gre skozi dušo, ko jih čitaš. Glas iz domovine! Kako dolgo sem čakal nanj! Cel mesec, ah, to je bila čela večnost. Vi, gospod urednik, ste bili prvi, ki ste me našli. Preiskrena hvala Vam! Spominjal se Vas bom odslej še bolj pridno. Kadar bo le prilika, dobite zopet sporočilo, če ne pade prej križ čez ta račun...

počivaj v miru v naši narodni grudi, ki si jo tako žarko ljubil.

Bodi učitelju - junaku neminljiv spomin!

USODA UČITELJEV V VOJNI.

Izza zadnjega izkaza je padlo v vojni 195 čeških učiteljev, ranjenih 571. — Nemških učiteljev z Morave je v vojni 50%, t. i. čez 1200. Padlo jih je 40, ranjenih in bolnih je 280. — Čeških nemških učiteljev je padlo 177, ranjenih je 394, pogrešanih 67. — Z Dolenje Avstrije je do začetka julija padlo 79, ranjenih in bolnih 301, pogrešanih 40. — Z Berlina je do začetka junija v vojni 1469 učiteljev, padlo jih je 76, ranjenih 166, pogrešanih 174. — Saških učiteljev je padlo doslej 480, pogrešanih je 428. — Prusko naučno ministrstvo je napravilo spominsko desko padlim učiteljem od ljudskih do visokih šol. Doslej je zapisanih 2389 imen, od teh 1468 ljudskošolskih učiteljev. — Z Dunaja poročajo listi 2. t. m.: Pred razsodnim sodiščem je stala mestna učiteljica Ivana baronica Murmannova zaradi zločina poizkušenega zavajanja k vohunstvu. Nago-varjala je častnike, da bi proti bogatemu plačilu vohunili za Rusijo. Obtoženki se je krivda dokazala ter je bila obsojena na dve leti težke, s postom poostrene ječe. Razentega je izgubila plemstvo.

V SEDANJI SVETOVNI VOJNI.

trpe največ slovanski narodi, ker vzhodni in južni boji se vrše vsi na slovanskih tleh, v Galiciji na poljskih in rutenskih tleh, v Bukovini na utenskih tleh, v Karpatih na slovaških tleh, v Sremu in v Bosni in v Dalmaciji na hrvatskih tleh, na Primorskem na slovenskih tleh.

ODGODITEV VPOKLICEV ČRNOVOJ-
NIKOV OD 15. JULIJA NA 15. AVGUST.

Domobranksko ministrstvo je izdalo naslednji razglas: V pozivnem razglasu z

Saj veste, kako pravi Schiller: »Denn mit des Geschickes Mächten ist kein ew'ger Bund zu flechten, und das Unglück schreit tet schnell...«

Pozdravite mi vse tovariše preiskreno! Radoveden sem, kako je kaj v Ljubljani — po Binkoštih!? Pošta, ki smo jo včeraj dobili, je še vsa od prvih dni maja. O vojni z Italijo smo zvedeli koj drugi dan. Vipavske črešnje so jim nemara zadišale!

Na severnem bojišču, dne 27. maja 1915.

Otrok in vojna.

Nam otrokom, ki smo zrasli v velikem mestu, je bil velik praznik vsak četrtek dopoldne, ko so se po široki ulici vračali vojaki z vežbanja. Stopali so po taktu vesele koračnice, ki je radostno pospeševal bitje naših razburjenih mladih src. Veliki vojaški boben je vozil majhen konjček, ki je bil predmet naše največje pozornosti in ljubezni. Ko smo se šli k njemu, je bila največja čast in tudi največja kariéra za vsakega, če je bil vojaški konjček, ki vleče boben. In tudi še v poznejših letih, ko smo že odrasli otroškim

dne 12. junija za avstrijske črnovojniške obvezance letnikov 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885 in 1886, ki so bili pri ponovnem prebiranju spoznani za sposobne, na 15. julija določeni termin za odhod pod orožje, se odgodi za en mesec, tako da morajo ti črnovojniški odriniti pod orožje namesto 15. julija dne 15. avgusta. — Ta odredba brezdvomno pomore, da se letošnja žetev čimprej pospravi, in jo bodo prizadeti krogi vsekakor toplo pozdravili.

DUHOVŠČINA IN VOJNA.

V italijanski armadi služi, kakor poroča »Giornale d' Italia« nad 18.000 duhovnikov. 700 jih je zaposlenih pri dušnem pastirstvu, 1000 pri navetiti, ostali se nahajajo na fronti kot navadni vojaki. Papeževa nobelgarda je deloma že na fronti, deloma še čaka na vpoklic pod orožje.

UGODNOSTI ZA PROSTOVOLJSKIM STRELSKIM ZBOROM PRIPADAJOČE OBRTNE VAJENCE.

S cesarsko naredbo od 17. maja 1915, drž. zak. št. 127, se je določilo, da je učna doba onih vajencev, ki so bili povodom sedanjega vojnega stanja pred naborno starostjo kot črnovojniški obvezanci poklicani v črnovojniško službovanje, smatrati za končano, ako ima vajenec tisti dan, ko je odrinil k vojaškemu službovanju, za sabo najmanj dveletno učno dobo. Ker se je od več strani izražal dvom o tem, da li tudi oni vajenci, ki pristopajo prostovoljskim strelskim zborom, uživajo to ugodnost, so dobile v poštev prihajajoče oblasti navodila, da se mora službovanje prostovoljskim strelskim zborom pripadajočih vajencev tedaj smatrati kot črnovojniško službo, ako so bili ti zbori v resnici pritegnjeni k črnovojniškemu službovanju. V tem slučaju veljajo, ako so dani vsi drugi predpogoji, določbe cesarske naredbe tudi za one obrtne vajence, ki pripadajo prostovoljskim strelskim zborom.

ŽENSKO KOT VARUHINJE.

Ženske so potom zakona dobile sedaj pravico, da smejo biti same varuhinje svojih in tujih otrok. Na tisoče žen je zaradi vojne izgubilo može in bodo morale sedaj same skrbeti za preživljanje in vzgojo svojih otrok. Seveda jim je treba centrale, kjer bi kot zakonite varuhinje lahko vprašale za svet in pouk v vseh varuških zadevah. A tudi za nezakonske otroke je treba skrbeti, zakaj njihove matere so redkokdaj v položaju, opravljati varuške posle. Na Dunaju so ustanovili posebno organizacijo, ki pojde ženam-varuhinjam v vseh stvareh njihovega novega poklica na roke.

ZNAMENIT GOVOR ČEŠKEGA NAMESTNIKA.

Te dni se je vršilo v Pragi zborovanje čeških okrajnih zastopstev. Ob tej priliki je imel namestnik grof Coudenhove znamenit govor, iz katerega posnemljemo nastopne markantne izjave: »Po zmagovanju, nas je prevzemala neka posebna nežnost, kadar smo se spomnili malega, potrpežljivega ponija.

Živeli smo v mestu z vojaško posadko, in vendar je vsak vojak na ulici zbujal našo pozornost. Danes prihaja vsaka vas v stike z vojaštvom, in današnji kmetiški otroci vedo več o vojaki, kot smo pa pred leti vedeli mi v mestu. In če so vse nitke njihovih sanj zvezane z vojaštvom, je to le zato, ker resničnost sama podpira njih domišljijo in jo bogato oživlja.

Naša vas leži uro hodá od mesta, a v kljub temu so vaški otroci malo vedeli o mestu in o življenju v mestu. Samo časih ob sobotah so jih matere jemale s seboj na trg, in tako so poznali v mestu le one ulice, po katerih so hodili in potem široke trge. O mestu so vedeli malo, jako malo. Toda navadili so se srečnega občutka, da morejo hoditi v praznični obleki, navadili so se tega prazničnega občutka, ki jim ni dal notri v gostih gručah ljudstva, da bi pozabili sami sebe, in vračali so se, kakor običajno, iz mesta ter nosili s seboj zopet nekaj preprostih dojmov. Če so ugledali vojaka, so se gotovo ozirali za njim. Vojna pa jim ni dala več dojmov, več poznanja vojaškega življenja, nego vse mesto.

In pri tem jim ni niti teba utrudljive hoje v mesto. Prileti popoldne iz šole in

vitih bojih nam nastane nova Avstrija, ki bo vsem tistim, ki so ji zvesto stali ob strani, nudila svojo mogočno zaščito. Avstrijska država je pod preslavnim žezlom habsburškega plemena nastala iz potrebe svojih plemen po skupnem varstvu in skupnem razvoju moči nasproti vnanjim sovražnikom. Ta država dovoljuje svojim narodom svoboden razvoj in uveljavljanje, dovoljuje njihovemu narodnemu gospodarstvu vse prednosti, ki izhajajo iz nje položaja kot velesile; omogoča državljanu, da more, v ljubezni vdan svojemu narodu, pospeševati nje razvoj in povzdigo. Tudi po srečno doseženem častnem miru ne bo treba nobenemu plemenu, živečemu pod žezlom Avstrije, biti v skrbeh, da bi bil oviran v svojem narodnem življenju, v svojem kulturnem razvoju.

TRGOVSKI TEČAJI ZA ČASTNIKE IN PODČASTNIKE, KI SO NEZMOŽNI ZA VOJNO.

Vojno ministrstvo je odredilo, da se vrše za častnike učni tečaji v bančni in zavarovalni vedi ter trgovski tečaji za podčastnike, ako niso več zmožni za vojno. V Gradcu bodo poučevali profesorji c. kr. trgovske akademije po učnem načrtu, ki se dostavi vsakemu udeležencu. Tečaji imajo namen, dati znanje iz najvažnejših trgovskih strok ter tako omogočiti invalidnim vojakom nov poklic pri bankah, zavarovalnicah in trgovskih podjetjih. Tečaji trajajo šest tednov, po katerem času je treba napraviti izpit. Vsi tečaji so brezplačni in tudi za izpite odpadejo pristojbine. Priglasiti se je pri nadomestnih četah in poveljstvih itd., kjer se lahko vpogledajo tudi natančnejše določbe o učnem načrtu. V prvi vrsti se ozira na aktivne častnike in podčastnike, dalje na take v rezervi, ki so zaradi vojne postali nesposobni za izvrševanje prejšnjega civilnega poklica.

ZA »RDEČI KRIŽ«.

General konjeništvu nadvojvoda Franc Salvator.

c. in kr. generalni inšpektor prostovoljne zdravstvene službe.

Avstrijskim narodom!

V tem trenutku, ko dvoglavni orel po desetmesečni brezprimerni borbi z neupognjeno močjo in jeklenim pogumom vzdiga svoje mogočne noge na nove odločilne udarce, da uniči svoje dosedanje sovražnike, nam Italija, ki je celih 33 let uživala dobrote za to deželo blažene zveze z našo drago domovino, zavratno napove vojno.

Naši slavni armadi, v katere vrstah se narodi avstrijski prekašajo v heroičnih krepostih, se bližajo novi boji!

V zvezi z Nemčijo, našo drago zaveznico, v trdnjem zaupanju v Boga, v svesti si pravične stvari in svoje moči, se slavno razreši tudi ta nova naloga!

Narodi avstrijski!

Zaradi Vašega domoljubnega požrtvovalnega mišljenja so »Rdečemu križu« doslej dospeli bogati darovi, ki so mu omogočili, da je olajšal marsikatero rano, ki nam jo je vsekala vsiljena vojna, da je ozdravelo mnogo Vaših sinov, ki so krva-

glej, v dolgih vrstah prihajajo vojaki iz mesta na vežbo. Koraki njihovih vojaških črevljev preglašajo lačne želodčke. Otroci ne razmišljajo dosti, temveč derejo s knjigami pod pazduho za njimi in postavljajo es okolo njih v majhnih gručah. In poleg tega se ob tej priliki uče — nemški. Ko bi jim v šoli obljudljali nebeško kraljestvo za nemški prevod besede »kruh«, vam ga ne povedo. Toda »hap-taht«, »rehčav« in druga vojaška povelja znajo vsa in jih tudi dobro razumejo.

Oči jim žare, lica gore. Daleč tja za vas spremljajo vojake. In ti so tuji vojaki, nepoznani. Jeseni so odšli odtod znani vojaki, njihovi očetje, strici in bratje. Sme-li so si natikati njihove čepice na glavo in smeli so si celo pripasati njihove bajonete. Prej so se motali po njihovih sanjah vse drugi junaki, razbojniki, vitezi in indijanski poglavarji, tedaj pa so posadili na najvišje mesto v svojih sanjah svoje lastne očete in brate. Oni, ki ni imel očeta tvojaka, se jim je zdel vreden obžalovanja. In čimbolj so jokale matere in vile roke, tembolj so se jim pletle njihove sanje okolo njihovih očetov. In s kakim veseljem so potem prinašali zelenja in cvetja na vozove, ki so se na njih vojaki od-peljali iz vasi. S kakim ponosom so potem gledali za njimi.

veli na polju časti, in bili nanovo uvrščeni v armado — invalide pa usposobiti za koristne ude človeške družbe!

V polni zavesti velikodušnosti vseh narodov naše domovine apeliram na zavednost Vaše patriotične dolžnosti s

prošnjo,

da tudi nadalje kar najiskreneje pospešujete človekoljubno delovanje avstrijske družbe »Rdečega križa« in s tem uresničite našega veličastnega vladarja

Njegovega Veličanstva cesarja in kralja

geslo

»Z ZDRUŽENIMI MOČMI«

v obrambo domovine, v prid armade, Vaših očetov, sinov in bratov.

Na Dunaju, meseca maja 1915.

Nadvojvoda Franc Salvator,

general konjeništvu, generalni inšpektor prostovoljne zdravstvene službe in pro-
tektor namestnik avstrijske družbe »Rdečega križa«.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ«.

Šolska deca s Kontovela in Proseka nabrala 5 K; učenci slovenske ljudske šole v Rojanu 10 K; učenci slovenske mestne šole na Vrdeci 4 K 75 vin.; učiteljica Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu za maj 2 K = 4 K; šolsko vodstvo v Tribučah pri Črnomlju zbirko 10 K 65 vin.; učiteljica Berta Veider v Domžalah zbirko otrok 9 K 2 vin.; zbirka učnega osobja na slovenski trgovski šoli v Ljubljani 100 K; učitelj Leo Pibrovec iz Jesenic na Gorenjskem 131 K; drugi razred ljudske šole v Spodnji Šiški 4 K 20 vin.; šolsko vodstvo v Št. Gotardu pri Trojanah 5 K 11 vin.; učiteljica Tonica Kračmanova in Zinka Fabjanova v Št. Lenartu pri Laškem trgu za junij 2 K = 4 K; zbirka šolskega vodstva v Krtini 6 K; zbirka ljudske šole Šmarje-Sap 5 K; darilo šolskih otrok v okrajnem glavarstvu Kranj 681 K 83 v.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Logatec 582 K 26 vin.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Radovljica 187 K 32 vin.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Kamnik 171 K 74 vin.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Kočevje 428 K 95 vin.; zbirka ljudskih šol v okrajnem glavarstvu Postojna 756 K 49 vin.; zbirka ljudskih šol v okraju Ljubljana 164 K 37 vin.; zbirka II. razreda ljudske šole v Vevčah 1 K 50 vin.; šolsko vodstvo v Dolu pri Litiji 6 K 20 v.; zbirka šolskega vodstva v Polhovem Gradcu pri Ljubljani 21 K 52 vin.; mestni magistrat ljubljanski zbirko šol 478 K 8 vin.; učenci v Lehnu pri Ribnici (za oslepljene vojake) 12 K 66 vin.; skupaj 3292 K 5 vin.

V zadnji številki izkazanih K 26.393.67
Danes izkazanih K 3.292.05

Doslej nabranih K 29.585:72

Prosimo nadaljnih obvestil, oziroma izpopolnil dosedanjih izkazov!

Tudi njihov okus je v znamenju vojne. Kot posledice žepnih eksekucij leže v mojem učiteljskem predalu: izstreljeni patroni, slike vojakov, izrezki ilustriranih časopisnih prilog. Pri vojaki na slikah so beležke, kakor na primer: »To je Francelj« itd. Otroška domišljija vidi povsod znana lica in za to, da je na sliki njihov oče ali brat, bi stavili brez obotavljanja svojo glavo.

Otroci imajo tudi zveze s strelskimi zakopi. Dogaja se, da pride učenček v šolo in nima peresnika. Joka se in se opravičuje:

— Pisal sem včeraj očetu, pa sem pozabil peresnik na mizi.

Pišejo očetu dopisnice. Misliti si je treba, kako sede naslonjeni na rožnobarvno dopisnico ter s trudom in težavo rišejo po njej okorne črke. Dogaja se tudi, da napravijo »packo« in potem z jezikom polijejo tak črni pečat. Toda to, kar bi bilo greh v zvezku, je očetu v strelskem zakupu ljubo kot spomin na ljubega otroka doma.

Ko opoldne prihajajo iz šole, srečavajo pismonošo. Drugače prihaja k njim samo parkrat v letu.

— Kdo se je pa vendar spomnil nas? — sta vselej povpraševala oče ali mati in sta začudeno obračala pismo v roki. To-

Mobilizirani tovariši - naročniki.

(Dostavki in popravki k uvodniku v 7. št., oziroma k članku istega naslova v 10. št.)

Štajersko.

44. Zupanek Rudoif, u. v. Nova cerkev p. Celju (v ruskem ujetništvu).

45. Kaffou Ignacij, nu. Št. Ilj pod Turjakom.

46. Wundler Makso, u. Laški trg.

47. Canjko Avgust, u. v. Loka p. Zuzmu.

48. Bučar Alojzij, u. Zidani most.

Primorsko.

55. Doljak Valentin, u. v. Bate (v ruskem ujetništvu).

56. Prijatelj Josip, c. kr. vad. u. Gorica.

Po tej izpopolnitvi je torej danes naših naročnikov-vojakov:

s Kranjskega	51
s Štajerskega	48
s Primorskega	56
s Koroškega	1

skupno število 156

Slovenskim materam.

Pod naslovom »Hrvatskim majkam« je izdala sarajevska »Hrvatska Narodna Zajednica« patriočen poziv, ki vsebuje zlatega pouka o dolžnosti matere v težkih časih. Podajamo ga tu, prirejenega za naše slovenske matere!

Na vas slovenske matere naslovljamo ta poziv. Največji del odraslih moških je zapustil svoje hiše, žene in deco, matere, sestre in brate ter so šli v boj, da branijo državo pred sovražnikom. Skoro pojdejo tudi oni, ki so še ostali, in ve, slovenske matere, boste morale same prevzeti nase težko skrb, da nam rešite in ohranite slovensko ime in slovenski narod.

Težka naloga je to, zato pa tudi dvakrat toliko častna. Mnogokrat je padala v naši minulosti taka dolžnost na naše matere in vsekdar so jo vestno izvršile.

Mnogokrat so nam bile opustošene naše vasi in mesta, ali naše matere niso obupavale, marveč so — kakor njihovi očetje, može in bratje — izvršile svojo slovensko dolžnost. In kar mi, njihovi potomci, danes imamo, na tem se moramo zahvaliti njim.

In sedaj je prišla vrsta na današnje slovenske matere, da dokažejo, da so vredne hčere, žene in sestre svojih slovenskih očetov, mož in bratov, ki se junaki bore v današnji vojni. Slovenski mater dolžnost ne sega na bojno polje, marveč je njihova dolžnost ta, da vredno vzgoje našo slovensko deco, našo slovensko bodočnost. Zato treba, da si je vsaka slovenska mati v svesti, da je Slovenka, česar se ne sme nikjer sramovati, nikjer zatajiti, marveč izpovedovati vsekdar odkrito in jasno. Kakor zavedna Slovenka bo vzgajala svoje otroke v slovenskem duhu, govorila bo z njimi in drugimi, prijatelji in neprijatelji, samo v slovenskem jeziku, učila jih bo, da se morajo vsekdar ponašati s slovenskim imenom in da ga

da danes pa mati nič ne vprašuje, kdo se je spomnil, saj dobro ve, da se je spomnil oni, ki misli ona nanj vsako sekundo. Željno sega po dopisnici in hitro prebira vrstice z očmi.

Otroci vedo, kako veselo napravlja doma taka dopisnica. Sami povprašujejo pismonošo, ali ni nič prišlo zanje. Pismonoša jim daje raznobarne dopisnice, barve nežnosti in ljubezni. Na takih rožnobarvnih dopisnicah čestokrat sporoča mož, da je ranjen. Otroci večkrat čitajo materi te ljube rožnobarvne dopisnice, toda glas, s katerim čitajo: »Ranjen sem«, je tako nedolžen in tako brezskrben, kakor tedaj, ko čitajo v berilu, da je »konj največja štirinogata žival«. Mati zajoče, oni pa so popolnoma mirni. Če pa zajočejo z njo vred, jokajo le zato, ker jim je neprijetno in težko, ker joka mati. Pri tem pa ne mislijo na svojega očeta kot trpina, daleč od doma in domače ljubezni, temveč kot velikega junaka, obsejanega s sijajem vojne slave.

Kako življenje se zgradi na tem temelju sanj in sijaja?

A. T. v »Pravu Lidu«.

ne bodo nikjer, pred nikomer in od nikogar puščale nekaznjeno žaliti in blatiti.

Ker nam bo zaradi vojne trpelo tudi gospodarstvo in bo po mnogih krajih vse uničeno, bo dolžnost naših mater velika in težka tudi v tem pogledu. Toda naj se ne plašijo! Tudi to se bo moglo sčasoma premagati, četudi ne naenkrat. Slovenska mati delaj, štedi in se izogiblji vsakega nepotrebne troška, opuščaj gizdavost in zabave! Tako boš z zgledom učila tudi svojo deco. Ako boš ljubila svojo deco in jo učila, naj se ljubi med seboj in naj to ljubezen daje tudi vsemu slovenskemu narodu, pride sloga, ki ni brez nje rešitve in življenja za noben narod, najmanj pa za naš slovenski!

Ako bo slovenska mati sebi in svoji deci ohranjala živo vero v Boga in lepšo bodočnost svojega naroda, ako bo ohranjala nekaj spomin na junaške svoje očete, može in brate — in ga izročala deci kot relikvijo, nam ohrani slovensko ime, narod in domovino.

Zarotite se, slovenske matere, da boste delale tako! In začnite takoj! V vas in vaših otrokih je bodočnost slovenskega naroda! Slovenske naše matere — pokažite se!

Dvorni svetnik Fran Levec častni meščan bele Ljubljane.

Občinski svet naše bele Ljubljane je podaril velezaslužnemu šolniku in književniku, dvornemu svetniku Franu Levcu, najvišje odlikovanje, ki ga more komu dati: na seji z dne 23. junija t. l. ga je izvolil za častnega meščana.

Podžupan dr. Karel Triller je povzel tekmo seje besedo k predlogu ex praesidio, rekši:

Slavni občinski svet!

Gre za to, da izkaže mestna občina primerno priznanje odličnemu someščanu, ki slavi dne 4. julija t. l. svojo 70letnico.

Gospod dvorni svetnik v pokoju

FRAN LEVEC

si je pridobil za ves naš narod tako neveljivih zaslug, da je slovenska prestolnica dolžna, izkazati mu ob njegovem slavju svojo hvaležnost s tem, da mu podeli za njegove velike zasluge

častno meščanstvo.

Utemeljiti hočem ta svoj predlog s tem-le kratkim pregledom njegovega življenja in delovanja:

Rojen dne 4. julija 1846 na Ježici. Bival pozneje v Radomlju in Pod Rožnikom. Študiral v Ljubljani. Maturiral ondi z odliko leta 1867. Modroslovec na Dunaju do 1871. leta. Domač vzgojitelj. Suplent v Gorici do 1874. leta, potem na realki v Ljubljani, ravnatelj od leta 1877. do 1901. c. kr. profesor. Od leta 1886. c. kr. okrajni šolski nadzornik. Od leta 1901. c. kr. učiteljski ravnatelj v Ljubljani, od leta 1903. c. kr. deželni šolski nadzornik, od leta 1913. dvorni svetnik in vitez železne krone III. razreda; od februarja letos stalno umirovljen.

Dvorni svetnik Levec je na glasu pedagoga, jezikoslovca, literarnega zgodovinarja, estetika, kritika, štilista, biografa in urednika.

Levec — pedagog.

Kot učitelj slovenskega jezika in literature je umel kot malokdo za predmet vneti in je dosegal velike uspehe. Vnemal je s svojo živo besedo in s svojim mikavnim pripovedovanjem za materni jezik, za domačo kulturo in za ugled domovine. Osnovni si je velik krog vernih učencev. Kot nadzornik je bil v teoriji in praksi nedosegljiv strokovnjak, zlasti na polju ljudskega šolstva. Šestnajst let c. kr. okr. šolski nadzornik in dvajset let c. kr. deželni šolski nadzornik je Levec razvil plodovito delovanje na polju šolske vzgoje in s svojim spretim in večjim persom temeljito reformiral kranjsko ljudsko šolstvo.

Levec — jezikoslovec.

Natančno poznanje slovenskega jezika in njegove praktične uporabe sta usposobila dvornega svetnika za praktičnega jezikoslovca prve vrste. S »Slovenskim pravopisjem« je zasnoval navodila o pravopisu slovenskega jezika in z njim zasnoval pravopisna pravila, ki so fiksirana v epohalnem Pleteršnikovem slovensko-nemškem slovarju.

Levec — literarni zgodovinar, estetik, kritik, biograf in urednik.

Že v zgodnji mladosti so mu tedanji slovenski slovstveni veljaki vcepili vse-

lje do književne zgodovine, Marn itd. Stopil je v stik s slovenskimi pisatelji še kot gimnazijec (Umek, Levstik, Jurčič, dr. Celestin), dalje kot modroslovec (Stritar, Ogrinec itd.). Kot domač vzgojitelj je veliko prepotoval in si ondi pridobil fin okus za umetnost in estetski čut. V Gorici se je seznanil z Erjavcem, dr. Lavričem in S. Gregorčičem ter imel mnogo izbornih in poslušnih učencev.

Svoje slovstveno delovanje je pričel kot mladinski pesnik in objavil nekaj pesmi, ki so bile uglasbene.*

Sodeloval je pri Stritarjevem »Dunajskem Zvonu« v vezani in nevezani besedi.

Izkazal se je kot izbornega biografa in podal javnosti: Vodnika, Staniča, Čopa, Prešerna, Levstika, S. Jenka, Bleiweisa, Jurčiča, Erjavca, Kersnika, Valjavca itd. Njegovi životopisi niso suhoparna reprodukcija biografskih dat. Čitajo se s svojo živahno dikcijo in lahkim pripovedovanjem kot mikavna knjiga.

Levec se je pokazal tudi jako spretne urednika in izdajatelja, za kar je imel v obilni meri vsa potrebna svojstva. V Gorici je dve leti uredoval »Sočo«. Leta 1881. je postal urednik »Ljubljanskega Zvona«, kar je ostal deset let. Kot urednik je okrog »Ljubljanskega Zvona« zbral najboljše pesnike, pripovedovalce, novele, znanstvenike, strokovnjake itd. »Ljubljanski Zvon«, ki ga je Levec nad vse spretno urejal, je štel nad 200 sotrudnikov. V njem je objavil Levec nebroj življenjepisov in veliko drugih času primernih sestavkov in samostojnih razprav.

Kot izdajatelj je slovenskemu občinstvu podal: Erjavca (2 izv.), Jurčiča (11 zv.), Levstika (5 zv.), Valjavca itd.

Kot literarni zgodovinar in književnik je stopil v krog prvega slovenskega literarnega društva »Slovenske Matice«, ki ji je bil 25 let odbornik, štiri leta drugi, šest let prvi podpredsednik in 15 let predsednik. Pod njegovim predstvom se je »Slovenska Matica« krepko razvijala. Razumel je kot malokdo, poiskati, kar spaja, in izločati, kar razdvaja. »Slovenske Matice« ni le vodil, marveč je v njej tudi živahno sodeloval kot pisatelj in urednik (Knezova knjižica itd.).

Napisal je mnogo esejev in razprav po raznih »Zbornikih« in v raznovrstnih strokovnih in tudi političkih časopisih. Vsi njegovi spisi značijo izbornega štilista, ki mu teče jezik gladko. Njegov slog je lahko razumljiv, vsakemu prikljupljiv.

Kot oznanjevalec in ocenjevalec prvih slovenskih knjig se je pokazal vedno za finega estetika in pravičnega, razumnega kritika.

Kot zgodovinar in arheolog je sodeloval tudi pri »Muzejskem društvu«, ki mu je bil mnogo let zaslužen načelnik in od katerega se je letos poslovil kot njegov častni član.

Kot sotrudnik revije »Oesterreich-Ungarn in Wort und Bild« je spisal sestavek »Zur Geschichte Krains« in objavil tudi več znanstvenih sestavkov v realnih programih.

Navedeni podatki, ki niti izdaleka niso še zadostni, naj vsaj nekoliko označijo Levčevu mnogostoransko, vplivno in neutrudljivo delovanje na različnih poljih slovenske javnosti.

Možu, ki je poleg tega žrtvoval domovini dva sinova, gre to najvišje priznanje, ki ga more podeliti mestna občina.

Predlog je bil soglasno sprejet.

Na tem odlikovanju tudi mi gospodu dvornemu svetniku iskreno čestitamo! Na mnoga leta!

* V »Učit. Tov.« pod imenom »Mirko Zorin«.

Uredn.

Rojaki.

Vojna z Italijo je prisilila tisoče obmejnih Slovencev, da so morali zapustiti rodno zemljo, domačijo in vse svoje imetje ter se preseliti v tujino. Večina si ni mogla rešiti nič drugega kot življenje. Ti živijo sedaj v največjem uboštvi in nimajo niti potrebne obleke. Lahko si mislimo žalost teh naših beguncev, zlasti staršev, ki so morali bežati s svojimi še nepreskrbljenimi otroki.

Kar se je do sedaj storilo v pomoč tem nesrečnim ljudem, je sicer že veliko, a ne zadostuje, zlasti ker narašča število beguncev od dne do dne vedno bolj. Treba je, da jim priskočimo vsi z ljubeznijo in požrtvovalnostjo na pomoč. V ta namen se je osnoval poseben pomožni odbor, ki bo imel nalogo skrbeti za slovenske begunce. Slovenci smo požrtvovalno

pomagali Poljakom iz tožne Galicije, prav tako in še v večji meri moramo pomagati sedaj slovenskemu narodu, ki ga je zadel ista strašna nesreča.

Podpisani odbor se torej obrača na vse Slovence in Slovane sploh, naj vsakdo kaj žrtvuje za svoje brate na skrajni južni meji. Darove sprejema: »Odbor za pomoč slovenskim beguncem« v Gorici, Via Ponte Isonzo 28.

V Gorici, dne 24. junija 1915.

Odbor za pomoč slovenskim beguncem
v Gorici, Via Ponte Isonzo 28.

O p o m b a: Vsi slovenski listi so naprošeni, naj ta oklic ponatisnejo.

Kulturna vrednost malih narodov.

Ravno silni čas sedanje svetovne vojne je primeren za razmotrivanje o kulturni vrednosti narodov, malih po številu. Saj v sedanjem svetovnem obračunu ne gre samo za stvar onih »velikih«, marveč tudi za stvar malih, pa naj že ti poslednji tvorijo samostojne državne formacije, ali pa naj so le sestavni deli velikih držav, ali naj se sami udeležujejo vojne, ali naj stoje ob strani.

Namen tem vrsticam ni, da bi razmotrivalo o tem, kako je vojna že sedaj učinkovala na male narode in kako utegne učinkovati vbodoče — ampak so te vrstice namenjene le kulturni strani vprašanja narodov.

In tu imajo mali narodi poln razlog, da drže glave pokonci, ko v knjigi kulturne zgodovine človeštva pregledujejo svoje dosedanje čine.

Vzemimo Grke! Koliko zakladov lepega in dobrega na umetnosti in modrosti so poklonili skupnemu človeštvu za vse čase — bodi že, da so dali iz svojega, ali da so sami sprejemali od vzhoda, najbolje prebavili in sijajno transformirali.

Kake temeljne stebre privatnega in javnega prava so Latinci podali svetu za vse čase! In to še tedaj, ko so bili še Latini, to je: mal narod, ki niti še sanjal ni o ponosnem, svet obsežajočem poznejem »Imperium romanum!«

Koliko kulturnih pridobitev je prinesel civiliziranemu svetu mali narod Portugalcev s svojimi podjetnimi mornarji okolo sveta, s svojim živahnim smislom za trgovino in poleg tega še s svojo umetnostjo in znanostjo!

Kako visoko stoje v kulturni zgodovini Nizozemci! V svetovni trgovini, s smislom za kolonizacijo, z vzorno uredbo svojega meščanstva, svojim vrtnarstvom in poljedelstvom dajejo naravnost šolski zgled za to, koliko more mali narod priboriti sebi samemu in človeštvu, ako je nadarjen in ako zna napenjati svoje moči smotrno in sistematično.

A bratje Nizozemcev na Severnem in Vzhodnem morju, mali narodi Dancev, Norvežanov in Švedov! Tudi ti so izvrstno obogatili kulturna imetja človeštva: z dejanji in knjigo, z besedo, pismom in čopičem, dletom itd.

Seveda se tičejo ti podatki malih narodov, ki so po svoji leži ob morju videli svet pred seboj, so se mogli in morali temu primerno uravnati in so imeli s tem ugodne pogoje za ustvaritev in ohranitev svoje državne samostojnosti. Mali narodi v notranjem evropskega kontinenta niso imeli tako ugodnih pogojev. Ravno zato pa je relativno tem višje ceniti njihov delež na obogatitju kulturne zakladnice.

Češki narod n. pr. je dal človeštvu Jana Husa, husitski demokratizem jezikovno in šolsko uedinjenje čeških bratov, slavistično, mnoga dela umetnosti in znanosti, tehnike, gospodarstva. — Hrvatski narod, to »predzidje krščanstva«, je tudi oddal svoj delež v rečeno zakladnico in slovenski narod tudi!

To so dejstva, ki se ne dajo omajati, zakaj zgodovinska dejstva moremo pač tupatam potajevati, ali s sveta jih ne moremo odpraviti.

Pa je še drugih momentov, ki dokumentirajo posebno kulturno vrednost malih narodov napram številno in teritorialno velikim. Prednosti teh poslednjih so v velikem številu prebivalstva in dalekosežni posesti dežel in vodá. Torej v svobodi gibanja, materialnega in duševnega, ki izhaja ravno iz njihove številnosti in posesti. V širokih horizontih! Ali ti široki horizonti imajo poleg svetlih tudi svoje senčnate strani, ki jih je lahko pogoditi, četudi se tičejo notranjosti in ne vnanjosti.

Pri malem narodu je n. pr. razdalja med književnim jezikom in onim, ki ga deli naroda v resnici govore, tako minimalna, da je vpliv literature na ljudske mase ve-

liko večji in izdatnejši nego v velikih narodih. Specialna ljudska literatura pri malem narodu je tudi smotreneje urejena, nego pri velikih.

V tem ni nikakega protislovja. Pri malem narodu mora narodu zvesta inteligenca v pretežni večini pogledov pristopati veliko bliže k ljudski masi, nego pri velikem. — Posamezna oseba ima pri malem narodu ravno zaradi njegovega malega števila veliko večjo ljudsko vrednost. Inteligenca mora takorekoč vse pripadnike naroda držati v evidenci in zbirati. Tu treba vsako izgubo zaznamovati in jo čimprej nadomestiti. Tudi treba sistematično gledati na to, da je vsak soplemenjak vedno in kolikor le možno oborožen za boj za obstanek. Šolska strokovna in javna vzgoja so zato pri malem narodu, ako je nadarjen in se hoče primerno uveljavljati v družini narodov, daleko bolj, in to ne le relativno, ampak tudi absolutno. Na Češkem ni n. pr. analfabetov v pisanju in čitanju. Slovenci zaostajamo seveda za Čehi. Vendar pa je ponekod, n. pr. na našem Krasu, vsaj približno tako. Naša inteligenca si prizadeva, da ne bo v narodu analfabetov v duševnem smislu.

Malo število pripadnikov provzroča pri malih narodih samo po sebi, da je smisel skupnosti razvit, da inteligenca dviga ljudsko maso k sebi ter da ves narod prevevajo načela plemenite demokracije. Tudi javna morala mora biti pri malem narodu veliko občutljivejša nego pri velikem. V malem narodu so vse potence velikó vidneje, in vse dejanje in nehanje je podrejeno veliko bližji kontroli, nego drugod. — Marsikaj, kar pri velikem narodu ostaja neopaženo, ali pa živi le od danes do jutri, tvori često pri malem narodu afero in nastaja čistilna nevihta.

Pri takem malem narodu, kakršen je naš slovenski, si pa moramo k vsem drugim kulturnim svojstvom vsi želiti še to lastnost, da bo v vseh skupnih stvareh, v vseh narodnih potrebah načeloma nastopal složno za vso bodočnost!

Telesne vaje šolske mladine.

Nekaj let sem se učna uprava trudi, da bi pospeševala in zahtevala časa primerno izpopolnila telesno vežbanje šolske mladine, da se zviša njena bodoča, brambna sposobnost. Ta prizadevanja so našla popolnega umevanja pri raznih telovadnih in športnih društvih, pri mladinskih organizacijah, strelskih društvih in drugih raznih društvih in organizacijah.

Za šolo obiskujočo mladino so se v ta namen ustanovile primerne naprave, tako da tvori danes telesno vežbanje in utrjevanje mladine že bistven del šolske vzgoje sploh. Izven šole so si vzele razne organizacije za nalogo, da vzgojijo vsaj en del mladine k telesni kreposti in odpornosti. Sadove teh prizadevanj pokazuje že sedanja svetovna vojna. Mladenci, ki so uživali smotrno telesno vzgojo pred vstopom v armado, so često mnogo trdnější in sposobnejši nego odrasli moške, ki so se bili za telesno izvežbanje malo ali pa nič brigali. V mnogobrojnih dopisih na šole, na telovadna in športna društva se izreka v toplih besedah hvala onim, ki so se trudili, da so na ta način zvišali telesno sposobnost hrabrih mladih vojakov.

V težkem času, ki ga preživlja naša domovina in z njo vred mi, se vedno bolj spoznava potreba čim zgodnejše primerne priprave moške mladine za dolžnosti brambne starosti. Iz raznih strani se naglašá, da dosedanje naprave za ta veliki končni smoter ne zadostujejo, da bi se morala temveč telesna in etična krepitev postaviti na širšo in splošnejšo podlago, če naj uspeh vbodoče koristi skupnosti. O tem vprašanju se je vršila cela vrsta interministerialnih posvetovanj ter se čuje, da se namerava telesno izobrazovanje mladine razširiti in posplošiti. S tem telesnim izobrazovanjem, ki naj se ga moška mladina udeležuje prostovoljno, naj se to mladino usposobi, da bo lažje prenašala visoke zahteve svoje svoječasne brambne dolžnosti in z njo spojene telesne napore. Na drugi strani pa bi se mladeničem, ki bi se udeleževali teh telesnih vaj, nudile pri vajah gotove ugodnosti s tem, da bi dosegli prej podčastniške šarže ter bi se jim priznavale ugodnosti tudi na podlagi § 48. brambnega zakona zaradi predizobrazbe v vojaški telovadbi in v streljanju.

S pozivom ministrstva za deželno brambo se bo prebivalstvo opozorilo na nameravano telesno predpripravo, da se mladeniči od 16. leta naprej, ako zahajajo še v šole, po predidajoči zdravniški preiskavi pridno udeležujejo vseh v to svrhu prirejenih priredb. Če pa ti mladeniči ne zahajajo več v šole, naj se pa vpliva nanje, da pristopajo k organizacijam, ki slu-

zijo enakim smotrom. Apelira se na vsa društva brez razlike: stanovske in strankarske smeri, ki so se posvetila negovanju mladine ali sodelujejo pri telesni krepitevi mladine, na vse prijatelje mladine, zlasti na bivše častnike in na učiteljsvo, da se strnejo ter se zavzamejo za splošno vojaško predizobrazbo mladine. Pri vseh vajah se bo pazilo na to, da se bo pospeševal telesni razvoj ter se preprečilo vse, kar bi moglo škodovati zdravju.

Tudi oblasti dobe tozadevna navodila, zakaj njim pripade naloga, da prebivalstvo pouče o veliki koristi take predprave tako za splošnost kakor za vsakega posameznika in da po svojih močeh podpirajo vsa stremeljenja v ta namen. S skupnim delom vseh se lahko udeležijo že pred sto leti po Frideriku Ludoviku Jahnu spoznana resnica, da naj se razen vzgoje za duševno delovanje in za poklic doma in v šoli posveti posebna skrb še telesni okrepitvi mladine, da se vzgojijo mladeniči v polnovredne in za brambo sposobne može, ki jim ne bo težko, braniti rodno grudo iz lastne moči in z radostjo proti vsakemu sovražniku.

Naučni minister je na podlagi ugodnih izkušenj, ki jih je dobil na polju pospeševanja telesne izobrazbe moške šolske mladine, izdal na vse deželne šolske oblasti odlok, po katerem se vse do sedaj za okrepitev šolske mladine obstoječe naprave izpopolnijo ter se tesno spojijo z vojaško predpravo mladeničev.

V ministerialnem odloku se opozarja na to, da daje že pouk po sedanjem učnem načrtu pri posameznih predmetih možnost, da se šolski mladini pojasnjuje vojaške naprave in vojno-zgodovinski dogodki. Šolska mladina bo tako pojasnila zlasti v sedanjem vojnem času sprejemala z velikim zanimanjem.

Pri telesnem izobrazovanju šolske mladine, zlasti v višjih razredih, naj se pridno in s posebnim ozirom na vojaške oblike goje mladinske igre pod milim nebom, četudi ni treba, da so obvezne. Za večje vaje, ki se jih od 13. leta naprej lahko udeležujejo učenci tudi več zavodov skupaj, naj se razen za to odločenih prostih dopoldnevov posveti še en celi prosti dan v mesecu. Vaje naj se raztezajo na pohode, na vojni službi odgovarjajoče vaje itd.; orožje se seveda pri tem na noben način ne sme uporabljati. K strelskim vajam naj bodo pripuščeni učenci vseh gornjih razredov. Borenje, plavanje, veslanje in slične vaje se nujno priporočajo.

Odlok pozivlja deželne šolske oblasti, da ukrenejo vse potrebno, da se bodo vse te vaje na srednjih šolah in na sličnih učnih zavodih gojile kar najintenzivnejše, da se bo ugodni letni čas uporabljal za telovadbo pod milim nebom ter se bo na ta način zrelejšim mladeničem brez prikrajšanja duševni izobrazbi posvečenega učnega časa nudila prilika, da se bodo lahko primerno telesno izvežbali, kar jim bo pri poznejšem izpolnjevanju zakonite brambne dolžnosti v veliko korist.

Ker se bliža zaključek šolskega leta ter bo učencem zlasti večjih mest tekom letošnjih počitnic zaradi vojnega stanja jedva mogoče, vsaj v tem obsegu ne kakor sicer, da bi se podali na deželo, pozivlja ministerialni odlok deželne šolske oblasti, da priredijo povsod, kjer to starši žele in kjer se to izvesti da, pod vodstvom učiteljev dnevne izlete učencev, ki naj se spojijo z igrami pod milim nebom in eventualnimi predavanji.

Književnost.

»Popotnik«. Vsebinska 3. številke: 1. Anton Kosi: Sedanja vojna in ljudska šola. 2. Pavel Fler: Iz moderne metodike. 3. S. V.: Šola v boju proti alkoholu. 4. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. 5. Sirius Mir: Utrinki iz raznih svetov vzgoje. 6. Iz šolskega dela: Vojna kronika v šoli. Sličice iz šole in zunaj šole. 7. Exel: Metodiske izjeme iz računstva. 8. Slovo: Ocene 138. — Književne novosti 142. — Časopisni vpogled 143. 8. Razgled: Kultura 145. — Šolstvo 147. — To in ono 148.

»Zvonček«. Vsebinska 6. številke: 1. Fran Žgur: Pomladanska. Pesem. 2. Antonija Germkova: Majniški izlet. Povest. 3. Fran Žgur: Spomladi. Pesem. 4. M. K.: Kralj Matjaž. Povest. 5. Josip Kralj: Pesem o zvončku. Davorinov: Maj je odšel. Pesmi. 6. Fr. Rojce: Jutrarnica. Jan Reginov: Vlakov pisk. Andrej Rapè: Jutrarnica. Pesmi. 7. Pastirček. Pesem s pododo. 8. Sven Hedín — F. Palmak: Za morjem. Povest. 9. Poletno bivališče turškega sultana. Podoba. 10. Le urno dvigajte peté, iz šole zdaj domov gredé! Podoba. 11. Cvetinomiški: Golobijek. Povest. 12. Davorinov: Jutro v polju. Davorinov: Vse povsod je bojni krik. Pesmi. 13. Pouk in

zabava: Geometriška naloga. — Rešitev demanta v peti številki. — Rešilci. — Prestolonaslednik Karel Franc Jožef v Pulju. — Pes je rešil življenje. — Pogreb 10letnega junaka. — Ranjeni poljski dijak. — »Roko naj mi prinese!« — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Kotičkove risbe.

»Zvonček«. Vsebinska 7. številke: 1. Jos. Vandot: Deveta kraljična. Pesem. 2. Andrej Rapè: Pričakovanje. Drago Širok: Huda ura. Pesmi. 3. Ivo Trošt: Oba noska. Povest. 4. Podmorski čoln. Slika. 5. Jos. Vandot: Zvezda. Pesem. 6. Simon Palček: Veselje mladih dni. Pesem s pododo. 7. Sven Hedín — F. Palmak: Za morjem. Povest. 8. Indijančeva glava. Podoba. 9. Mehkodlačka - Tihotačka - Mesojedka-Sladkosnedka. Podoba. 10. Cvetinomiški: Jagnje. Povest. 11. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rešitev geometriške naloge v šesti številki. — Rešilci. — Vrtnar, čebele in gosence. — Vojna v kraljestvu živali. — 1.250.000 knjig za vojake. — Delo za »Rdeči križ«. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Srednješolske vesti.

Iz Opatije poročajo: Ker je bila pri zadnjem pregledovanju večina profesorjev potrjena v vojake, so tukajšnja višja hrvatska realno gimnazijo zaprli.

Osebnost iz Trsta. C. kr. deželni šolski nadzornik nemških šol dr. Robert Kauer se je zopet vrnil na svoje mesto in uraduje ob navadnih uradnih urah na namestništvu.

Odklikovanje. Profesor na mariborskem učiteljskem, zaslužni štajersko rodoljub dr. Ljudevit Pivko, nadporočnik črnovojniškega bataljona II./37, je bil za izredno hrabrost odlikovan z vojaškim zaslužnim križcem 3. razreda z vojno dekoracijo.

Padel je na severnem bojišču dr. F. Meingast, profesor na državni višji realni v Celovcu.

Učitelj v Gradcu profesor na ljubljanski realni dr. Anton Heu.

V VI. činovni razred je Njeg. Veličanstvo vrstilo ravnatelja ljubljanske obrtne šole Ivana Šubica.

Iz Celja. Početkom leta je štela naša slovenska gimnazija 193 učencev in 2 učenci; na koncu šolskega leta je ostalo še 167 učencev in 2 učenci. Učni uspeh je navzlic močnemu skrajšanju šolskega leta in težavam pri poučevanju (pouk se je vršil vedno le popoldne, od učiteljskega zborna so šli 4 gospodje k vojakom) prav povoljen; z odliko je izdelalo 26 učencev in 1 učenka, nesposobnih je 26, ponavljalni izpit so dobili 4 učenci in neizprašana sta ostala 2 učenca.

Pouk na državnih srednjih šolah v Trstu. Kakor znano, je bil pouk na državnih srednjih šolah v Trstu po Binkoštih prekinjen. Sedaj se nadaljuje v ferialnem kurzu na realni v ulici Pasquale Besenghi, dnevno od 9. do 12. ure; dostopen je z dovoljenjem vodstva tudi gimnazijcem.

Na tržaški gimnaziji se je uvedel na prošnjo staršev ferialni pouk, in sicer vsak dan od 8.—10. dopoldne.

Matura v Mariboru. Pod predstvom ravnatelja dr. Tomiška je bil dne 12. pret. m. zrelostni izpit na tukajšnji gimnaziji. Udeležilo se ga je devet kandidatov in dve kandidatini. Trije kandidati so izvršili izpit z odliko, ostali pa z dobrim uspehom. Od teh pa jih je že 55 odšlo med letom v vojake. Dva sta se celo že vrnila ranjena z italijanskega bojišča: Alojzij Skuhala, ki se nahaja v mariborski bolnici, in Ivan Goršič, ki leži v Celovcu.

Dijaki pri mlačvi. Ravnateljstvo obrtne šole v Gjurju je v posebnih tečajih 22 gojencev teoretično izvežbalo, kako se ravna z matilnicami. Praktično so se gojenci izvežbali v tvornici Soma Kovacs. Nato so jih takoj sprejeli v službo veleposestniki iz okolice. Dajejo jim 100 kron mesečne plače in prosto oskrbo.

Izletni črnovojniki lahko dobe pravico enoletnih prostovoljcev, če so obiskovali vsaj šesti razred kake srednje šole ali vsaj drugi letnik kakega učiteljskega. Prošnje je vložiti najkasneje sedem dni pred nastopom vojaške službe pri pristojnem dopolnilnem okrajnem poveljstvu.

Zaključek bosenskega veleizdajalskega procesa. Koresp. urad: Kot dodatek veleizdajalske sodne razprave Princip in tovariši se je izvedla te dni pred okrožnim sodiščem v Travniku glavna razprava proti 39 srednješolcem, ki so bili kot člani v službi velikosrbske propagande se nahajajoče orgaizacije srednješolcev obtoženi hudodelstva ali pregreška motenja javnega miru in reda. Razprava se je tako končala, da je bilo obsojenih 31 obtožencev v zapor ali v ječo od enega meseca do treh let. Osem obtožencev je bilo oproščenih.

Slovenski oddelek dijaške knjižnice na c. kr. državni realni v Trstu. Ker posljuje dijaška knjižnica v počitniškem tečaju v mnogo večjem obsegu nego navadno, ne zadošča že itak pičlo število slovenskih knjig. Zato se obrača vodstvo realke do slovenskega občinstva, v prvi vrsti pač do bivših učencev tega zavoda, s prošnjo, da bi darovali omenjeni knjižnici slovenske mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Cenjeni darovalci so naprošeni, da prinesejo ali sami knjige na realko (ul. Pasquale Besenghi) ali pa naznanijo svoj naslov.

Mestni deklški licej v Ljubljani. Ker so se šolski prostori v »Narodnem domu« odstopili vojaštvu, se je dne 26. maja na tem zavodu pouk končal in 29. maja razdelila izpričevala. Iz klasifikacije posnamemo, da je štel zavod koncem šolskega leta 1914/15 298 javnih učenk in 2 privatistiki, 29 manj nego koncem šolskega leta 1913/14. Od teh ima 21% odliko, 2½% je neizprašanih, druge so sposobne da vstopijo v naslednji višji razred. Zrelostni izpiti so se vršili dne 31. maja. 1. junja, 2. junja in 4. junja. Izpit je delalo 40 učenk z naslednjim uspehom: Za zrele z odliko je proglašeni 12 maturantk, soglasno 19 maturantk in z večino glasov 9. — Izmed učiteljev je padel pri Wolezi Dolni profesor Josip Berce, profesorja dr. Rudolf Mole in dr. Janko Prétrnar sta mobilizirana od 1. avgusta l. l., dr. Pavel Pestotnik pa od 26. maja t. l. — Kdaj se prične prihodnje šolsko leto, se bo objavilo po časopisih.

Prepovedane slovenske čitanke. Hrvatski listi poročajo, da je naučno ministrstvo prepovedalo nadaljno rabo dosedanjih aprobiranih slovenskih čitank z srednje šole. Profesorji bodo prihodnje šolsko leto predavali o slovenski literaturi na podlagi cenzuriranih skript, ki jih morajo sestaviti preko počitnic.

Za srednješolce. Z Dunaja uradno razglašajo z dne 6. junja: Naučni minister je v neki odredbi, ki jo je izdal na vse deželne šolske oblasti, odredil, da smejo oni srednješolci, ki so podvrženi črnovojniškemu prebiranju in ki jim je bilo po šolski kvalifikaciji koncem šolskega leta 1914/15 dovoljen ponavljalni izpit, ali ki se jih je pri zrelostnem izpitu na pol leta reprobiralo, na prošnjo pripustiti takoj k ponavljalnemu izpitu, če dokažejo, da neposredno pričakujejo vpoklicanja k aktivnemu vojaškemu službovanju. Pod istimi pogoji se smejo tudi kandidati, zlasti eksterнисти, ki se hočejo prvič podvreči zrelostnemu izpitu, pripustiti takoj in tudi izven navadnih terminov k izpitu. Slične izjemne odredbe veljajo tudi za dijake drugih srednjih šol.

Odklikovanje. Nj. Veličanstvo cesar je podelil profesorju na državni realni v Gorici Ferdinandu Seidlu ob priliki njegove vpokojitve naslov vladnega svetnika. — Čestitamo!

Iz Maribora. Profesor verouka na višji gimnaziji dr. A. Medved je pomaknjen v 7. in profesor dr. Maks Haid na istem zavodu v 8. činovni razred.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj naznanja, da se učiteljsko zborovanje, ki se je nameravalo vršiti dne 1. julija 1915, preloži na poznejši čas. — V podporni sklad učiteljskih vojaških rodovin so v mesecu juniju 1915 darovale: šola pri Sv. Bolfenku 3 K in šola Ormož-okolica 1 K, torej skupaj 4 K.

Kranjske vesti.

FRAN LEVEC.

Profesor Makso Pirn'a t objavlja v »Savi« ta podlistek, posvečen proslavi sedemdesetletnice rojstva dvornega svetnika Levca: »Gorenjska je dala slovenskemu narodu lepo število mož, ki so se proslavili kot pesniki, pisatelji in politiki. V prijazni Vrbi se je rodil France Prešeren, naš največji pesnik. V bližnji Zirovnici je zagledal luč sveta njegov prijatelj učejnjak Matija Čop, ki je govoril devetnajst jezikov. Pod strmim Storžcem je tekla pri Kračmanu na Beli zibelka Matiju Valjavcu, ki je zlagal čudovite pravljice in legende in navdušeno opeval lepoto Gorenjskega sveta. Starodavni Kranj nam je poklonil očeta Bleiweisa, zaslužnega urednika »Novic«. Z lepega sorškega polja je prišel naš odlični lirik Simon Jenko. Na gradu Brdu pri Podpeči se je rodil in deloval priznan naš pripovednik Janko Kersnik, v sosednjih Kosezah pa stoji rojstni dom Janeza Vesela Koseskega, ki se je

proslavil s svojimi rodoljubnimi himnami. Šiškar je pesnik Valentin Vodnik, Ljubljčan pa nedosežni prirodopisec Erjavec. — Gorenjec je tudi tisti mož, ki je rojakom s spretnim peresom opisal življenje in delovanje naših domačinov: Vodnika, Prešerna, Čopa, Koseskega, Valjavca, Erjavca, Bleiweisa, Jenka, ki je točno ocenil velike zasluge teh odličnjakov, mož, ki nam je vzgojil našega beletrista Kersnika. Vsi ga poznamo, vsi ga spoštujemo in se ga z ljubeznijo spominjamo prav te dni (4. julija), ko nastopa sedemdeseto leto svojega življenja. Fran Levec je njegovo ime, zibel pa mu je tekla na prijazni Jezici pri Ljubljani. — Levec se je posebno proslavil z životopisi mož, ki smo jih pravkar omenili. Mikavno popisuje Levec njih življenje, vedno ve vplesti zanimive, značilne anekdote, duhovito presoja njih zasluge. Te životopise preveva iskreno spoštovanje in resnično navdušenje, ki se ne hote polasti tudi bralca in ga pripravi do tega, da vzljubi te naše duševne velikane. Levec je med Slovenci populariziral slovestveno zgodovino. — Nekaj posebnega je Levčev slog. Prijetno, neprisljano mu teče beseda. Brez dvoma spada Levec med naše prve stiliste, kar je o priliki poudaril Ivan Cankar, sam mojster slovenskega sloga. — Znamenite so izdaje slovenskih pisateljev in pesnikov, ki nam jih je oskrbel Levec s posebno spretnostjo. Izdal je Jurčičeve spise (11 zv.), Levstikove spise (5 zv.), Erjavčeve spise (2 zv.) in Valjavčeve poezije. Jezikovno je uredil Tavčarjeve spise. — Znan je Levčev Slovenski pravopis, s katerim je izkušal uvesti enotnost v slovensko pisanje. S pravopisom je zbudil naše mlajše in starejše slovničarje, da so se lotili pravopisnega vprašanja. — Deset let je urejeval »Ljubljanski Zvon«. Zbral je okrog lista vse tedanje priznane pisatelje in pesnike in nam vzgojil celo vrsto mlajših književnikov. Kersnik je njegov učenec, Aškerc se je prav po njegovem nasvetu lotil slovenske epike in dosegel s svojimi baladami in romanami nenavadne uspehe. — Kot učitelj je znal Levec s svojo metodo in s prepričevalno besedo buditi v učencih ljubezen do materinščine in spoštovanje do domače kulture. Zgodovinar Simon Rutar, pesnik Jožef Pagliaruzzi-Krilan, slovničar Karel Štrekelj, pisatelj Ivan Cankar so imeli za učitelja slovenščine Levca in so baš od njega dobili mnogo duševne vzpodbude in praktičnih navodil. — Mnogo zaslug si je pridobil Levec kot dolgoletni odbornik in predsednik »Slovenske Matic« in »Muzijskega društva«. — V osemdesetih in devetdesetih letih je stal Levec z nekaterimi drugimi nadarjenimi možmi v središču slovenskega kulturnega življenja. Treba je v roke vzeti le epohalno delo dr. Iv. Prijatelja »Janko Kersnik«, pa se takoj uverimo, kako markantna osebnost je bil v tej dobi naš Levec. — Iskreno mu čestitamo kot ožjemu rojaku k sedemdesetletnici z željo, da nam ga Bog ohrani in pozivi še mnoga leta. In iz srca nas veseli, da ga je ob tej priliki bela Ljubljana odlikovala s častnim občanstvom. Zaslužil je to odliko, kakor malokdo.«

—r— Iz ljudskošolske službe. C. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu je imenoval bivšo suplentino v Sp. Kartelevem Hedvigo Schweigerjevo za suplentino na mesto k vojakom odišlega učitelja Josipa Adolfa na ljudski šoli v Posterici. — C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku je na mesto obolele učiteljice Franciške Aleševe pridelil provizorično učiteljico Olgo Pleveljevo iz Čemšenika ljudski šoli v Peči. — C. kr. okrajni šolski svet ljubljanske okolice je poveril začasno vodstvo šole na Viču namesto obolelega nadučitelja Jerneja Ravnikarja učitelju Franu Troštu.

—r— Kmetska posojilnica ljubljanske okolice je darovala »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta« 50 K. Za to velikodušno darilo se blagi dobrotnici šolstva in učiteljsstva najiskrenejše zahvaljuje odbor.

—r— Iz seje deželnega šolskega sveta dne 1. julija 1915. Upokojé se stalno: učiteljici Pavla Wöflingova v Št. Vidu, Marija Majcen-Zagorjanova in Kiferle Iv., nadučitelj v Preski.

—r— Dijaško podporno društvo »Domovina«. Vkljub izrednim in težavnim razmeram je vršila »Domovina« tudi letos svojo nalogo. Zaradi manjših dohodkov, a večje draginje je bilo letos število podpirancev manjše in se je delila le opoldanska hrana. Mnogo dijakov je odšlo med letom v vojake. Na članarini in podporah smo letos prejeli dosedaj 2525 K, od neimenovanega dobrotnika hranilno knjižico za 500 K in volilo predlansko leto umrlega štabnega zdravnika dr. Fr. Košmelja v znesku 1016 K 66 vin. Vsem dobrotnikom največja zahvala! Prosimo jih, naj bi nas podpirali tudi v prihodnjem letu, ko

bomo morali priskočiti dijaštvu v veliko večji meri na pomoč. Občni zbor društva se letos ni vršil.

—r— **Znamenje časa.** V »Slovenskem Narodu« čitamo ta dva inserata: Učiteljica, zmožna treh jezikov, išče kakršnekoli službe, tudi gospodinjstva. Ponudbe pod »učiteljica/1462« na uprav. »Slov. Naroda«. — Učiteljica ljudske šole, Slovenka, zmožna nemškega, slovenskega, italijanskega jezika, godbe nikakršne, je pripravljena sprejeti mesto do 15. septembra pod »Vzgojiteljica« 1372/1500« na uprav. »Slov. Naroda«.

—r— **Iz Byska, gubernija Tomsk** so odposlali 26. aprila t. l. razglednico slovenski vplenjenci. Podpisan je tudi tovariš Karel Jeretina, učitelj iz Domžal.

—r— **Za »Rdeči križ«** potom slavnega c. kr. glavarstva v Radovljici je daroval učitelj Pibrovce Leo iz Jesenic 50 K, za bolnišnico na Bledu pa 4 K. — V imenu športnega društva je daroval jeseniški podružnici »Rdečega križa« 12 K; slov. odboru za podpiranje ranjencev 30 K, bolnišnici na Bledu pa 5 K. — Ravnotako je daroval na več strani svalčice, smodke, tobaka itd. ter razdelil ubožnim rodbinam 30 kron.

—r— **Deželni odbor** je dovolil za društvo »Angel varuh« v Šiški še nadaljno izredno podporo 2000 kron.

—r— **Strokovni učitelj Zidanšek ranjen.** V bojih pri Okni v Bukovini je bil dne 21. junija ranjen v desni bok strokovni učitelj Josip Zidanšek z Grma.

—r— **Imenovanje v armadi.** Nadporučnik polj.-havb. polka 13., Anton Lokar, sin tovariša Ivana Lokarja, nadučitelja v Spodnji Hrušici pri Ljubljani je imenovan za stotnika v generalnem štabu.

—r— **Sedemdesetletnik rojstva** je dne 6. t. m. praznoval slovenski skladatelj in turist, župnik Jakob Aljaž v Dovjem. Pred leti je bil tudi šolski andzornik. Čestitamo plemenitemu možu!

Štajerske vesti.

JOŽEF TIČAR.

Iz Gornjega grada pišejo: V Gornjem gradu smo dne 12. junija pokopali vpokojenega nadučiteja Jožefa Tičarja. Rojen je bil leta 1842. v Št. Jurju pri Kranju in dočakal tedaj dokaj lepo starost, kar je posebnost za učitelja. Učiteljeval je na šolah, a zadnja leta kot nadučitelj pri Sv. Frančišku Ksav. in v Šmartnem pri Gornjem gradu. Pred več leti je jel bolehati in bil umirovljen. V pokoju in bolehanju je zadnja leta živel sam zase. Kateri smo ga poznali, vemo, da je bil ljubezniv in gostoljuben tovariš, jako ljubljen od gospe, soproge, ki jo je sedaj zapustil, od otrok, ljudi in učencev. Bil je vedno mirna, blaga duša in naprednega mišljenja. Ob grobu mu je govoril gornjegrajski gospod dekan kratko, a jedernato nagrobno. Spremljali so ga k zadnjemu počitku razen obilnega občinstva gornjegrajski šolski otroci s svojimi učiteljicami; tovariš nadučitelj Kocbek je hudo bolan, da bi le kmalu okreval! — Tovariš Korban je moral v Šokot poučevati, a drugo učiteljstvo se zaradi sedanjih poštnih razmer ni moglo udeležiti pogreba, razen tovariša Ivana Kelca, ki je kot predsednik zastopal učiteljsko društvo, katerega ustanovni član je bil pokojnik, in tovarišice Cirile Delejeve, učiteljici v Novi Štifti. V miru počivaj blagi Joško, Tvoj duh pa se naj veseli v raji vekomaj! I. K.

—š— **Umrli je** v Celju vpokojeni mestni učitelj Jakob Goriup, star 63 let. R. i. p.!

—š— **Štajerski deželni šolski svet** je imenoval def. učiteljico pri Sv. Rupertu v Slov. goricah Irmo Scheligovo za definitivno učiteljico pri Sv. Martinu poleg Slovenjgradca. Nadalje je imenoval nadučitelja pri Vel. Nedelji Ivana Zolnirja za nadučitelja na okoliški deški ljudski šoli v Ptuj, Karolino Zajčvevo za definitivno učiteljico v Zibiki, Marijo Lavričvevo za def. učiteljico v Luki; prestavil je def. učit. Desimiro Dolžanovo od Sv. Eme k Sv. Križu na M. p. in def. učit. Ivana Zagažna iz Doberne k Sv. Emi. — Štajerski deželni šolski svet razglašala, da se more prošnjam staršev, ki želijo predčasno zaključitev pouka na ljudskih šolah, oziroma predčasni izstop učencev, ugoditi. Gre za to, da se nad 10 let stari otroci pritegnejo k poljskemu delu.

—š— **Poročil se je** enoletni prostovoljec Anton Mohor, učitelj pri Sv. Marjeti na Dravskem polju, z učiteljico pri Sv. Barbari pod Mariborom Milico Lendovškovo. — Bilo srečno!

—š— **Iz Št. Jurja ob Južni žel.** Tukajšnja deželna kmetijska šola si je nabavila veliko prevozno mlatilnico s parno silo, ki bo kmetovalcem za mlatev na razpolago. Potrebna pojasnila za izposojevanje daje ravnateljstvo.

—š— **Štajerski dež. zakon v obrambo planinskih cvetic potrjen.** Cesar je podpisal po štajerskem deželnem zboru sklenjen zakon o varstvu planinskih cvetic.

—š— **Umrli je** v Studenicah pri Mariboru soproga nadučitelja v pokoju J. Jagra, gospa Jerica Jagrova, stara 70 let. Blag ji spomin!

—š— **Hvala Slovencem.** Evgen Lennhoff je poslal »Tagesposti« iz vojnega poročevalskega stana poročilo z dne 29. junija, katerega zadnji odstavek se tako-le gasi: »Še en narod bodi omenjen, o katerem je četverospornostno časopisje časih napačno trdilo, da je šel z mlačnim srcem v boj: Slovenci. Italijani, ki so imeli z njimi opraviti v dosedanjih bojih, čutijo, koliko je na tej trditvi resnice. S sveto jezo so ti Jugoslovani napolnjeni do vsega, kar je laškega, in njihovi voditelji govore o njih le v izrazih visoke hvale.«

—š— **Tovariš Anton Hren,** nadučitelj v pokoju, je obhajal dne 21. junija svojo 70letnico. Čestitamo!

—š— **Iz Huma pri Ormožu** pišejo: Umrli je tukajpo dolgi in mučni boleznii daleč naokolo znani pravnik Jožef Štebih. Bil je nekdanj bogoslovec, pozneje trgovec in nazadnje si je služil kruh s skioptikom. S težavo je študiral pravo, da bi zasigural sebi in stari materi obstanek. Vkljub temu, da je hodil samo po bergljah, je prepotoval s svojim skioptikom vso deželo in si je povsod vedel pridobiti s svojim humorjem prijateljev. Ker ni sredstev za skromen nagrobni kamen, prosi nadučitelj Anton Porekar na Humu nekdanje njegove sošolce, prijatelje in znance, da mu v ta namen pošljejo kak donesek. Eventualni preostanek se izroči Štebihovi stari materi v poboljšek.

—š— **Vodstvo štajerske učiteljske zveze** (Lehrerbunda) je napravilo na deželni odbor vlogo, v kateri nujno prosi za vojno draginjsko doklado učiteljstvu. Ta doklada bi naj bila vsaj v priličnem razmerju s sedanjo neobičajno draginjo. V utemeljevanju te prošnje izvaja vodstvo učiteljske zveze, da je med nastavljenosti z rednimi mesečnimi dohodki učiteljstvo plačano najslabše. Štajersko učiteljstvo je upalo, da se mu v letu 1915. obrne na bolje zaradi znanih sklepov deželnega zbora o regulaciji učiteljskih plač, vojna je pa vse te nade razpršila. Učiteljstvo hvaležno priznava, da je deželni odbor dovolil tudi za leto 1915. draginjsko doklado, jasno pa je, da ta nikakor ne zadostuje. — Pripominjamo, da bi bilo jako želeto upoštevanja te vloge pri štajerskem deželnem odboru. Cena živilom je danes na deželi prav tako visoka kakor po mestih in se mnogokrat sploh ničesar ne dobi. Učiteljstvo je v sedanjih težkih časih ne le verno izpolnilo svojo težavno nalogo v šoli, temveč je opravljalo po premnogih občinah vse tajniške in županske posle; pomagalo in žrtvovalo se je pri vseh javnih dobroteljskih akcijah, šlo je ljudstvu s svetom in dejansko pomočjo na roke. Zato je pravično, ako se tudi javnost spomni na učiteljstvo, kadar prosi pomoči v svojih težavnih življenjskih razmerah.

—š— **Pohvalno priznanje.** Kadet v rezervi 27. pešpolka, tovariš Riko Pestevšek, učitelj na Vranskem, je 24. pr. m. rešil 23letnemu vtopljenemu pešču v K. s poizkusi umetnega dihanja življenje in za ta plemeniti čin prejel od vojaškega poveljstva pohvalno priznanje v najvišji službi. — Čestitamo!

—š— **40letni učiteljski jubilej** so obhajali prve dni meseca julija t. l. prvi četrtletniki od l. 1875. na učiteljišču v Gradcu ti-le spodnještajerski tovariši, in sicer: Fran Vrečko, ravnatelj v Slov. Gradcu, Alojzij Sedlaček, nadučitelj v Mariboru, Karel Pestevšek, nadučitelj v Slivnici pri Mariboru, dalje vpokojeni učitelji: Janez Adamič, v Črešencih, Anton Brezovnik v Vojniku, Jurij Schofhalter v Gomilici. Umrli pa so Maks Kos, Franc Žolgar, Karel Fluhar, Janez Nedeljko, Andrej Sket in Josip Večaj. — L. 1875. ni bilo v Mariboru četrtega letnika in ne mature.

—š— **Vpoklicani učitelji - vojaki.** Sv. Tomaž pri Ormožu: tovariš Poplatnik Franc, učitelj, za lletno prostovoljstvo. Velika Nedelja: tovariš Preindl Jakob, učitelj in šol. vod., za lletno prostovoljstvo. — Hum pri Ormožu: tovariš Porekar Anton, nadučitelj, kot poročnik črne vojske k c. kr. prostovoljnim strelcem.

—š— **Iz Maribora** poročajo: Na deželni sadjerejski in vinorejski šoli se vrši pod običajnimi pogoji v dneh 26., 27. in

28. julija tečaj za konserviranje in vnovčevanje sadja in zelenjave. Prijave pri ravnateljstvu.

—š— **Lehen pri Ribnici.** Učenci I. razreda so med seboj po izpodbudi svoje učiteljice nabrali za oslepele vojake 12 K 66 vin., in sicer so dali po 2 K učenci in učenke Marija Urbančeva, Schwieger Ferdinand, Wollmajer Ludvik, Eckhardtova Roza ter učiteljica ročnih del in razredna učiteljica, ostali učenci in učenke so po možnosti prispevali 2—20 vin. Ta znesek malih šolarjev je odposlalo šolsko vodstvo na okrajni šolski svet v Maribor, ki ga dopošlje namenjenemu smotru.

—š— **Umrli je** pri Sv. Štefanu poleg Žusma učiteljica Amalija Podpečanova. Blag ji spomin!

Goriške vesti.

—g— **V Gradcu** se zdravi v rezervni bolnici v stari domobranski vojašnici ranjeni tovariš Franc Belin, učitelj v Soči na Tolminskem. Ljubo zdravje se mu polagoma vrača.

—g— **O narodnostnih razmerah v Goriški deželi** so v Italiji čisto napačno poučeni. — Tako čujemo, da imajo na svojih zemljevidih goriški politički okraj zaznamovan za popolnoma italijanski. V resnici pa je v vsem velikem goriškem okrajnem glavarstvu samo ena občina furlanska, in še ta ne vsa; to je Ločnik. Že ime kraja kaže, kak rod prebiva od nekdanj tod. Tolminski politički okraj, ki je čisto slovenski, imajo označen za narodnostno mešan, istotako sežanski, dasi je v teh dveh okrajih le tupatam kak Italijan. — Pač slabi geografi!

—g— **Tolminsko glavarstvo v Cerknem.** Tolminsko okrajno glavarstvo se nahaja od pričetka vojne dalje v Cerknem.

—g— **Begunci iz Goriške** so se razkropili po raznih notranjih deželah države. Prav mnogo jih je na Kranjskem: v Ljubljani, na Gorenjskem in Dolenjskem, v Novem mestu je cela kolonija Goričanov. — Okolo 2000 beguncev iz Furlanije, Brd in Kanalskega so odpeljali te dni iz Gorice v Lipnico na Štajerskem. — O beguncih iz naših dežel je sedaj dosti govora po nemških listih.

—g— **C. kr. goriško glavarstvo premeščeno začasno v Ajdovščino.** Goriško okrajno glavarstvo se je preselilo začasno v Ajdovščino. Urad se nahaja v hiši ajdovske hranilnice in posojilnice.

Tržaške vesti.

—t— **Poziv.** C. kr. okr. šol. nadz. za Trst in okolico, prof. Ivan Nekerman, ki stanuje sedaj v Borovnici 38 pri Ljubljani, pozivlja p. n. gospe in gospodične Henrika Lebana, c. kr. učitelja-voditelja pripravnice na Proseku, Rozalijo Golijevo, c. kr. učiteljico-voditeljico Ciril-Methodove šole na Acquadottu, in Vido Keršnikovo, c. kr. učiteljico Ciril-Methodove šole v Trstu, da pridejo do njega po 2 mesečno plačo, oziroma da mu prijavijo svoje naslove, pod katerimi jim dopošlje označeno plačo.

—t— **Slovenska trgovska šola v Trstu.** Dne 26. junija se je zaključil pouk v prvem in drugem tečaju Slovenske trgovske šole. Precej veliko število dijakov je neklasificiranih, ker niso mogli iz raznih oseb ustavitvi pouk že meseca majnišole. V jesenskem terminu bodo smeli vsi ti dijaki napraviti izpit za zamujeno dobo drugega semestra. V pripravljalnem tečaju se je moral zaradi pomanjkanja učnih oseb ustavitvi pouk že meseca majnika. Zato pa so otvorili s 1. julijem l. 1915. počitniški pripravljalni tečaj za vse doseđanje učence pripravljalnega tečaja in za one, ki nameravajo napraviti v jesenskem terminu sprejemni izpit na prvi letnik in ki odgovarjajo vsem ostalim zahtevam glede sprejema v prvi tečaj.

—t— **Emil Adamič v ruskem ujetništvu.** Učitelj Ciril-Methodove šole v Trstu in znameniti naš skladatelj Emil Adamič je pisal iz ruskega ujetništva »Edinosti«: »V bližini Taškenta, za Turkestano, sem v taborišču. Daleč, daleč od domovine, ki je najbrž ne bom videl več. Izrecite presrčne pozdrave vsem znanecem, vsem Slovencem, v Trstu. Povejte jim, naj mi pišejo. Tu nas je nad 50 tržaških Slovencev. Vsi smo brez denarja in brez sredstev, da bi si izboljšali življenje. Jesti je sicer dovolj, toda človek ima tudi še druge potrebe. Mislite torej na nas. Moj naslov: Emil Adamič, vojni ujetnik, Turkestanski okraj, mesto Taškent, Trojčki art, Ruska Azija.«

—t— **Prepoved nositi italijanske znake.** Namestništveni svetnik razglašala: V sedanjih odnošajih nositi italijanske

znake, kakor peterožarne zvezdice, trakovke na čepicah in drugo, kot pripunkte ali nakit ni združljivo z domoljubnim mišljenjem in bi moglo žaliti čuvstva zvezstih državljanov. Zato je strogo prepovedano nositi take znake. Prestopki se bodo kaznovali po ministrski naredbi z dne 30. septembra 1857, št. 198 drž. zak. — Domoljubi, ki imajo take znake, naj jih darujejo v korist dobrotvornih namenov, na primer za vojno oskrbo ali za »Rdeči križ«, da tako dokažejo svoje domoljubno čuvstvovanje.

—t— **Nazaj v Trst.** Učiteljstvo iz Trsta je dobilo poziv, naj se vrne v Trst.

—t— **Šentjakobska podružnica CMD.** v Trstu je priredila v nedeljo, 4. dne meseca julija, ob 4. popoldne zaključek otroškega vrtca z razstavo del, izvršenih po deci iz tega otroškega vrtca.

—t— **Počitniški tečaj na tržaški državnih ljudskih šolah.** Na tržaških državnih šolah se odprejo za čas glavnih počitnic posebni tečaji v namen, da bo šolska mladina na koristen način zaposlena in nadzorovana. Vsak šolski otrok, ki je v minulem šolskem letu hodil v državne šole, ima prosto pravico, udeleževati se teh tečajev.

Istrske vesti.

—i— **»Hrvatski List«.** V Krmpotičevi tiskarni v Pulju je pričel izhajati dnevnik pod imenom »Hrvatski List«. V uvodnem članku poudarja, da hoče nuditi predvsem onim tisočim hrvaških delavcev in vojakov, ki se nahajajo sedaj v Primorju, potrebno vsakdanje čtivo. Glede strankarske pripadnosti izjavlja »Hrvatski List«: »Danas nema stanaka, a naša je politika: bojne poljane.«

—i— **Razpuščena italijanska društva v Istri.** Namestništvo je razpustilo naslednja društva: »Casino di società v Pazinu«, »Circolo democratico« v Pazinu, »Società di lettura« v Pazinu, »Società escursionisti Montemaggiore« v Pazinu, »Circolo di cultura« v Rabcu, »Circolo di cultura« pri Sv. Nedelji, »Circolo di cultura« v Plominu, »Società di lettura« v Labinju, »Società di Casino« v Labinju, »Banda civica« v Labinju, »Club progresso« v Žminju, »Società ginnastica Parentina« v Poreču, »Club nautico Parentium« v Poreču, »Circolo di lettura« v Višnjaju, »Associazione italiana di beneficenza« v Poreču.

—i— **Istrska posojilnica v Pulju** se je provizorično preselila v Pazin. — Okna v Pulju morajo biti tako zastrta, da ne pade nobena luč iz razsvetljenih stanovanj. Patrulje imajo pravico iti v vsako stanovanje, od koder bi se videla kaka luč.

—i— **Koprski in piranski občinski zastop razpuščena.** Namestnik v Trstu in na Primorskem je razpustil koprski in piranski občinski zastop ter sporazumno z istrskim deželnim odborom poveril vodstvo občinskih poslov v obeh občinah političkim uradnikom. Za občinskega gerenta v Kopru je bil določen okrajni komisar Leon vitez Klodič-Sabladoski, za občinskega gerenta v Piranu pa okrajni komisar Pavel di Gaspero.

Koroške vesti.

—k— **»Mir«,** glasilo koroških Slovencev, se je preselil zopet v Celovec, kjer ga tiska Mohorjeva tiskarna. Zadnja leta so ga tiskali v ljubljanski »Katoliški tiskarni«.

—k— **V Beljaku** so zaprli dne 1. julija vse šole.

—k— **Samoumor zaradi prepovedanega igranja kart.** Nadučitelj v Šmarji pri Volšpergu, Matija Hönigmann, se je dne 19. junija na pokopališču v Vrnjivasi pri Celovcu ustrelil. Naznanjen je bil zavoljo prepovedanega igranja kart. To ga je tako vznemirilo, da je 18. junija pobegnil od doma v Celovec in izvršil nesrečni čin. Bil je oženjen in ima otroke.

Splošni vestnik.

Pomanjkanje drobiža prihaja občutno. Vzrok temu je, da ga nekateri ljudje namenoma zadržujejo, zaradi česar je javni promet hudo oviran. Neuki ljudje naj bi se poučili, da je zadržavanje drobiža popolnoma brez smisla. Po deželi naj sodeluje posebno učiteljstvo. V teh resnih časih pač niso umestne nepotrebne in brezmiselne prometne ovire, in naj se upošteva tudi dejstvo, da državna oblast lahko izda naredbe, ki bi zadrževalcem drobiža ne bile prijetne.

»Lega Nazionale«, ki je sedaj oblastveno razpuščena, ima v Avstriji okolo 30.000 članov. Od teh članov odpade na

Trst okolo 12.000; na Istro 10.742; na Furlanijo z Gorico 3099. V Gorici je predlanskega leta 12 odstotkov prebivalstva dalo »Legi Nazionale« nad 12.000 kron, kar se nam zdi neverjetno. Tega leta so znašali dohodki »Lege« nad 600.000 K. Ako upoštevamo rapidno propadanje laškega kapitala v naših mestih in siromaštvo meščanov, ki se štejejo za Italijane, se mora res čuditi, kakor slišimo, da je na primer mesto Zader s peščico Lahov podarilo v enem letu 54.000 K ali pa ko je v popolnoma hrvaškem Šibeniku prirjena laška veselica prinesla 1500 K čiste ga dobička. Trst daje »Legi« letno do 30.000 kron. Danes ima »Lege« do 200 podružnic, večinoma v zahodni Istri in v goriškem okraju. Vsaka podružnica ima svojo knjižnico, preskrbljeno večinoma s knjigami, ki prihajajo v dar čez morje. Pri rokah imamo statistiko iz leta 1911. Tedaj je imela »Lege« 60 podružnic (grupe locali). Vseh zavodov, ljudskih šol in otroških vrtcev pa 41. V štirih krajih je imela skupaj ljudsko šolo in zabavišče, v 17 krajih ljudsko šolo, a v 12 krajih otroške vrtce, kjer se je namesto cesarske himne pela Garibaldijska himna. — Objavitelj Dalmatinski« poroča: C. kr. notranje ministrstvo je razpustilo društvo »Legi Nazionale«, ker je razvijalo delovanje, nevarno državi in ni nič več odgovarjalo predpogojem svojega zakonitega obstoja. Zaradi tega je c. kr. namestništvo odredilo razpust vseh podružnic imenovanega društva.

Uredniška tajnost pred sodiščem. V neki sodnijski zadevi je razsodilo badensko sodišče v Kerzingenu, da je neki urednik opravičeno postopal, ker ni hotel izpovedati, kdo je listu doposlal neko poročilo. Deželno sodišče v Freiburgu se je pridružilo razsodbi prve instance in je odklonilo pritožbo.

»Slovensko Planinsko Društvo« naznanja, da koči na Kamniškem sedlu in na Veliki Planini letos ne bosta odprti. Odprta in skrbovana pa bo kočja v Kamniški Bistrici. Ključ do kočje na Veliki Planini se dobi pri Karlu Prelesniku v Stranjah; za kočjo na Kamniškem sedlu pa pri oskrbnici kočje v Kamniški Bistrici.

Znak časov. Te dni so slavili v Pisku na Češkem 60letni jubilej slavnega češkega pesnika Heyduka. Na tej slavnosti se je dal zastopati — po deželnem šolskem nadzorniku, vladnem svetniku Franu Bilem — tudi namestnik češki, grof Maks Coudenhove. Temu dejstvu pripisujejo češki listi velik simptomatičen pomen: »Narodni Politika« piše: »Novi upravitelj dežele je presenetil našo javnost na najljubeznivejši način. Zakaj dosedaj se še ni zgodilo, da bi bil kak namestnik v tem kraljestvu na podoben način izjavil svoje zanimanje za naše kulturno življenje. Vsak namestnik je sicer obiskoval češko narodno gledališče ali češke koncerte. Ali pri tem jim je bila bolj vabljiva zabava, nego pa narodno-kulturni moment. Kot čisto kulturno dejstvo se nam predstavlja šele omenjeni čin novega namestnika. S tem, da je češkemu pesniku, ki ga ves narod priznava in ljubi, izkazal redko čast, je obenem — kakor še nobeden njegovih prednikov — posvetil redko pozornost naši literaturi in je pozdravil našo kulturo sploh na skrajno vreden način, ki je istotako časten za pesnika, kakor za vso našo narodno literaturo.« — Nadaljevalje pravi »Narodni Politika«, da je namestnik izkazal svoje osebno spoštovanje pred tem, kar spada k najvišjim imovnam človeškega duha. Ali v tem se kaže tudi državni duh. Zakaj kdor hoče upravljati deželo s takim kulturnim razvojem, kakršna je ravno Češka, je potrebno, ne le da pozna jezika obeh v deželi živčih narodov in njih gospodarske, socialne in ljudske potrebe, marveč mora biti tudi v stiku z njiju kulturnim življenjem in ga spoznavati. Zato je udeležba namestnika na omenjenem jubileju znak, da pozna in ceni višino kulture češkega naroda. To je pokazal namestnik tudi z izbero svojega zastopnika. Poslal je tja prvovrstnega češkega literarnega historika, moža, ki ima velikih zaslug za razcvit češke kulture sploh, osebo torej, ki je bila posebno pozvana za tako nalogo.

Nov ženski poklic. Vojna je premenila mnogo življenjskih razmer. Enim je pomagala do ogromnih bogastev, druge je pahnila v bedo, ustvarila je pa tudi popolnoma nove poklice. Tako je američanka gospodična Levis Chase prišla na srečno misel, se etablirati kot prepeljevalka žen in deklet. Pač nič slabega misliti! Gospodična le spremlja enkrat Angležinje, ki bivajo v Avstriji, na Angleško, drugič Avstrijanke, ki bivajo na Angleškem, v Avstrijo. Navadno se pelje pod njenim vodstvom po 30 do 40 oseb vseh

stanov: grofinje in kuharice, šivilje in igralke, starke in otroci.

Razgled.

— **Dr. Edmund Kalodziejczyk padel** »Nova Reforma« poroča, da je na bojišču ob Sanu padel rezervni poročnik 57. peh. polka dr. Edmund Kolodziejczyk, gimnazijski profesor krakovski, marljiv delavec na polju slovanskega narodopisa. V Krakovskem mesečniku »Swiat Slowianski« je objavljial spis o bibliografiji poljskega slovanofilstva in je prvi opozoril na Poljake, naseljene na severnem Ogrskem.

— **Nadvojvoda Leopold Salvator** častni doktor tehničnih ved. Generalni artiljerijski nadzornik nadvojvoda Leopold Salvator je bil 1. t. m. v slavnostni dvorani dunajske tehnike slovesno promoviran za častnega doktorja tehničnih ved.

— **V Dalmaciji** so zaprli srednje, ponekod tudi ljudske šole.

— **Zaključene šol v Zagrebu.** V Zagrebu so zaključili vse šole. Večina šol bo preurejena v bolnice; namesto dose-danjih 8000 postelj bo v bodoče v Zagrebu prostora za 11.000 ranjencev.

— **Analfabetstvo v Italiji.** Ljudsko štetje, ki se je vršilo v Italiji v letu 1911, je izkazalo 29.459.687 oseb, ki so prekorale šesto leto svojega življenja. Od teh jih je izjavilo 18.322.320, da znajo pisati in čitati, dočim jih je 11.050.454 to vprašanje zanikalo, a ostali sploh niso dali nikakega odgovora. Če te številke preračunamo v odstotke, vidimo, da od 100 oseb nad 6 let ima le 63 elementarno izobrazbo, a še ta je pri večini skrčena na najnižje meje. V resnici je med 63 »pismenih« ljudi tudi takih, ki niso dospeli preko poznavanja par črk. Pri tem pa treba uvaževati, da to povprečno število ne velja enakomerno za različne del. prebivalstva. To je razvidno iz sledečih odstotkov analfabetov v posameznih provincah: Piemont 11, Ligurija 17, Lombardija 13, Benetke 25, Emilia 22, Toskana 37, Mache 51, Umbria 49, Abruzzi 58, Campagna 54, Apulija 59, Basilicata 65, Kalabrija 70, Sicilija 58, Sardinija 58.

— **Vzgoja v Švici.** Celó v Švici, kjer je prebivalstvo vendar na visoki stopnji omike, se je izkazalo ob začetku sedanje vojne, da velika večina ljudi ne zna politiški misliti in da je v vseh politiških vprašanjih slabo poučeno. Ljudje niso bili poučeni ne o pogojih švicarske svobode in državne neodvisnosti, ne o temeljnih nevtiralnosti, ne o dolžnostih, ki jim jih nalaga nevtiralnost. Z ozirom na to je zdaj merodajna korporacija sklenila preskrbeti, da se bo v šoli izdatno gojil pouk o državljskih pravicah in dolžnostih, sploh da se bo skrbelo za izdatno politiško in zgodovinsko izobrazbo mladine in za temeljito učenje vseh treh, v Švici domačih jezikov, francoskega, nemškega in italijanskega, ker samo temeljito znanje domačih jezikov premeta narodnostna in plemenska nasprotja.

— **Izredne doklade učiteljem na Češkem** se bodo plačevale tudi v drugi polovici leta 1915., kakor je sklenila češka deželna upravna komisija. Sklep mora potrditi še cesar. Po izplačevanju doklad po 31. decembru 1915 more komisija šele sklepati, ko izjavi vlada, koliko namera va prispevati.

— **Husov spomenik v Pragi.** Društvo za napravo Husovega spomenika v Pragi naznanja širši javnosti, da je vse delo končano in se zdaj vrši razkrivanje bronastega dela.

— **Jugoslovanska akademija v Zagrebu.** Na mesto umrlega profesorja T. Smičiklaja je izvoljen za predsednika jugoslovanske akademije profesor dr. Tomo Maretič.

— **Profesor Cvijić ni umrl.** Nedavno se je poročalo, (kar smo tudi mi zabeležili), da je umrl v Belgradu znani geograf profesor Cvijić. Zagrebški »Pokret« je dobil sedaj iz Pariza vest, da se nahaja profesor Cvijić živ in zdrav v francoski prestolici.

— **Za rektorja dunajske tehnike** je bil izvoljen profesor fizike dr. Gustav Jäger.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Vse uredništvu našega lista namenjene stvari naj se do preklica pošiljajo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Ljubljani, »Učiteljska tiskarna«.

Tovariš Jos. Prijatelj, c. kr. učitelj v Gorici, in Rudolf Vizintin, nadučitelj v Renčah, pošiljata z italijanskega bojišča vsem prijateljem in tovarišem presrečne pozdrave.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.
Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljskega«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Domača knjižnica.

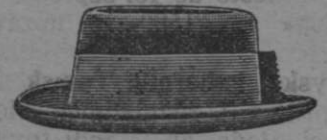
Prihodnji zvezki »Domače knjižnice« izidejo šele po vojni, ker je odšel založnik k vojakom. Denar se nikomur ne povrne, ker je poskrbljeno za vsak slučaj, da se delo nadaljuje.

Založnik: DR. LJ. KOSER.

Knjigoveznica
Anton Janežič
Ljubljana
Florijanska ulica 14
se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.
Pri večjih naročilih 10% popusta.

Agitirajte za svoje glasilo!
Pridobivajte mu novih naročnikov!

Prva gorenjska razpošiljalnica
IVAN SAVNIK
Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmoderneje in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Cevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.
Meseca avgusta izide bogato ilustriran cenik.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono nasloim,
v pomoč le sebi podarim

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirovana zadruga z omejenim namstvom.

Promet do 30. junija 1915. K 72.948.15.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6—7 zvečer.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

J. Pogačnik
mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter je-dilnih sob v različnih :
: najnovjših slogih. :

Zaloga otomanov, di-vanov, žimnic :
: in otroških vozičkov.

Popolna spalna oprava za dve osebi K 350.—
zgotovljena iz tu- ali inozemskega oreha ali hrasta.
Ker je trpežni izdelek je posebno priporočljivo za one, kateri se mnogokrat selijo.
Obstoječa 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici, en umivalnik z marmornato ploščo in ogledalom.
Zahtevajte najnovjši katalog, kateri obsega nad 300 mod. slik

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.
Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914 K 740.000.000.—
Vlog „ 44.500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1.330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ | 0 | 0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::